שכיב מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין

בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי

ריכשי ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון

בה בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי

ריכשי הרי היא כמתנת בריא הרי היא

כמתנת שכיב מרע הרי היא כמתנת בריא

שאם עמד אינו חוזר הרי היא כמתנת שכיב

מרע שאם אמר הלואתו לפלוני הלואתו

לפלוני ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון

בה "שמא לא גמר להקנותו אלא בשמר ואין

שמר לאחר מיתה ורמי דרב אדרב ודשמואל

אדשמואל דשלח רבין משמיה דרבי אבהו

הוו ידעי ששלח ר' אלעזר לגולה משום

רבינו ישכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה

לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא

גמר להקנותו אלא בשמר ואין שמר לאחר

מיתה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא

כותבין ונותנין קשיא דרב אדרב קשיא

דשמואל אדשמואל דרב אדרב לא קשיא הא

דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דשמואל

אדשמואל לא קשיא יבמיפה את כחו יתיב

רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב

רבא קמיה דרב נחמן קא בעי מיניה מי אמר

שמואל שמא לא גמר להקנותו אלא בשמר

ואין שטר לאחר מיתה והא יאמר רב יהודה

אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו

לאחרים אף על פי שקנו מידו עמד חוזר

בידוע

יג. ושס): מתנת שביב מרע שבתוב בה קנין. פירש רבינו שמואל

דמיירי בשכתב לו כל נכסיו וה"ה בלא שטר אלא שהקנה לו כי אמרי

דאין קנין לאחר מיחה לשמואל והביא ראיה מדפריך לה לקמן מהא

מילחה דשמואל דאמר שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אע״פ

שקנו לו כו׳ ואין נראה לרבינו יצחק בר מאיר דא״כ מתני׳ דקתני

שכיב מרע ששייר קרקע כל שהוא מחנחו מחנה במאי מיירי לרב

אי שלא בקנין אמאי מתנתו מתנה והא קי"ל לעיל דבעי קנין ואי

בקנין א"כ סיפא דקתני לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מחנה

והא אית ליה לרב הכא דמתנתו מתנה בקנין ועוד דלשמואל דאמר

אין גט לאחר מיתה הוא הדין נמי דאין קנין לאחר מיתה א"כ מתני"

דקתני שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה היינו בקנין איך יועיל

לשמואל כלום הלא שמא לא גמר להקנותו אלא לאחר מיתה ודוחק

הוא להעמיד משנחנו במייפה כחו וכגון שאמר (ג) דבסמוך לא משמע

הכיה ועוד קשה מדפסיק גמרא דהלכתא מתנת שכיב מרע במקלת

בעיא קנין ואם עמד אינו חוזר משמע הא בכולה אם עמד חוזר

ואפילו ע"י קנין והא ליתא לרב דאית ליה דקנין אלים כל כך בכל

נכסיו כמו במתנת בריא ועוד קשיא דוחק גדול הוא שהגמרא אינו

אומר אלא שטר והוא אמר דה״ה נמי קנין בלא שטר ו ועוד דלספרים

דגרסינן לקמן וכגון דכתב ליה וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא

דמשמע שבתוך השטר כתב לו כן מיהו יש ספרים דגרסי׳ לקמן כגון

דא"ל וקנינא מיניה כו' ונראה לר"י לפרש דמיירי בשטר דוקא והיינו

טעמא דרב שסובר שלכך כתב לו קנין בתוך השטר לאלומי כחו יותר

שאפי׳ בכל נכסיו אם עמד אינו חוזר כיון שכתב לו בתוך השטר ושמואל

סבר דשטר זה אינו אלא מגרע כחו כי אע"פ שיש בו קנין אין בו בכך

קנב.

ל כתובות דף נה:. ב) לעיל ה) כמובות דף נה., ב) נעיכ דף קלה: גיטין דף ט:, ג) לעיל דף קלה: ד) ס"א מסר, ה) גי רש"ל וגי רש"א א"כ אף לדידיה מנו דמתני היינו כתבו ותנו דכה"ג, ו) גי׳ רש"לשייך, 3"50 (1

מוסף רש"י

ווייר לנוחוד הקודח בסילוא דלא מבע דמא. קון שאינו מוליא דס בנוקבו בבשר, כלומר שמתא ונדוי (כתובות צא.). בוקי סריקי. כדים ריקים, כלומר דברים שלינן טעם (ע"ז לז: חולין ג.). שייר הרהע כל שהוא שמיק סעם (עדי ליי וואין ב). שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת. דמחנת שכיב מרע במקלת אם עמד מחליו אינו חוזר כו' הואיל ושייר לעלמו הרי היא כמתנת בריא נענמו הרי הים כממנת ברים הלכך בין עומד מחליו בין מת מחנתו קיימת, דשלה מדהגת מיתה נתן (דעיד קחוי). לא שייר קרקע כל שהוא אין שייר קרקע כל שהוא אין מתבתו קיימת. ואם עמד חוד אפילו קנו מידיו, שנראין הדברים שמחמת מיתה נמן ועל מנת שאם לא ימות לא ימקיים מתנה, דמדלא שייר מידי מתריון לאו אדעתא דהכי יהב ליה שאם יעמוד מחליו ימות ברעב וילטרך לבריות, ימות ברעב וילטרך לבריות, אבל אם מת מיהא מתנתו מתנה בין שייר בין לא שייר (שם, עי"ש). בני רוכל. שס לפיסן (לקפון קווי). והיא בשנים עשר מנה. כך הימה שוה (שם). האומר תנו גט זה לאשתי וגור. גרסיק במתני' ולא גרסינן תן, שלא מסרם ליד שליח בחייו, לא יתנו לאחר מיתה. דגיטל לא הוי עד דמטי לידיה וכי מטי לידיה הא מית ליה משחרר ופקעה ליה רשוחיה מתנת שכיב (ניטין יג). מחנות שכיב מרע במקצת בעיא קנין. ששייר לעלמו שלא נתן כל נכסיו, ובעי קנין דכיון דשייר לגרמיה מידי אינו כמלוה מחמת מיחה, הואיל וחס על

פרנסת עלמו והרי היא כמתנת בריא (גיטין טו.). עת כאן שייך לעמוד הקודם מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין. מתנת שכינ מרע אינה לריכה קנין, שתקנו חכמים שדבריו ככתובים ככתובים וכמסורים, שלא מטרף דעמו וכמסורים, שלא מטרף דעמו עליו, ואם כמוב בה קנין אמר רב ארכביה אתרי ריכשי, במו (אסתר ח) רוכבי הרכש, כלומר נתן בה שתי כחות, על די שכתוב בה כדקניר ורמי בערסיה וכל לשון שכיב מרע, בער טיים זכל כמון שכיב נונע, נתן בה כח שכיב מרע, ועל ידי קנין שכתוב בה, שאינו נוהג אלא בבריא, נתן בה כח ברים, והשתם מפרש להו כח מתנת בריא, שאם עמד מחוליו מתנת בריא, שאם עמד מחוליו אינו חוזר ממתנתו, משא״כ בשכיב מרע, והרי היא כמתנת ש"מ שאין במתנת בריא אפילו בקנין, שאם כתב במתנה זו הלואתי שהלויתי לפלוני נתונה יחלוני זה הלוחתו לחלוני קני ביה, שאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע, ינו בסוסב (מו.) ווס . כדאמרי כדמתריון נהוהה (מו.) חה קנה אם מת לא מחמת קנין אלא מחמת דברי ש"מ (כתובות נה:). שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר. שמא להכי כתב בה קנין דלא גמר להקנוחו מתנה זו על ידי דברי שכיב מרע שהן ככתובים ומסורים דמי, אלא על ידי כתיבה וקנין כבריא, דסתם קנין לכתיבה עומד, דטחם קנין נכחיכה עויתד, ושטר ש"מ אינו קונה מחיים, שהרי אין דעתו ליתן כלום אלא לאחר מיתה, ואפילו לר' יוסי דאמר (גישין עב.) זמנו של שטר מוכיח עליו, הני מילי

כרחך בכותב כל נכסיו פליגי רב ושמואל דאי במתנת שכיב מרע במקלת שכתב בה קנין פליגי בהדיא הו"ל למימר מתנת שכיב מרע במקלת כו' ועוד הא תנן מתני' סתמא ולשיל קמו:ן שייר קרקע כל שהוא מתנתו

מתנה ולא מפליג (ה) בין כתב בשטר קנין בין לא כתבו בתוכו והיאך אמר שמואל לא ידענא מאי אידון בה ולא קנה הא כיון דכתיב בה קנין ומתנת מקלת היא על כרחך קתני מתני׳ הרי היא מתנה וכן פר"ח ועוד הא פסקנא לדברי הכל [קנא:] הלכתא דמתנת שכיב מרע במקלת בעיה קנין והרי היא מעתה כמתנת בריא לגמרי ואינו יכול לחזור בו אפילו כשעומד ואם אין בה קנין אינה כלום ואפילו אם מת לא קנה ולא הוה ליה לגמרא לקובעה אחר הפסק ועוד מדרמינן עלה לקמן מדרב יהודה אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו כו' מכלל דהא נמי בכותב כל נכסיו מיירי: שכתוב בה קנין. והוא הדין אם אין כתוב קנין השטר או אפילו אין כאן בתוד השטר כלל אלא שכיב מרע שהזכיר לוואת שכיב מרע כשחלק כל נכסיו וגם הקנה אותם בקנין סודר למקבל מתנה אבל אורחא דמלתא נקט שדרך לכתוב הלוואות והקניינין בשטר כדי שלא תשתכח הלוואה ואפי׳ לשמואל דאמר לא ידענא מאי אידון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ה״ה אם לא נכתב הקנין בתוך השטר וכדבעינן לפרושי בסמוך וראיה לדבר מהא דרמינן עלה בסמוך מהא דאמר רב יהודה אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו כו' והיינו בקנין

בעלמא בלא כתיבה בשטר מיירי: ארכביה אתרי ריכשי. כמו רוכבי הרכש (אסתר ח) המרכבה לרכש (מיכה א). כלומר הטיל שתי כוחות לצורך מתנה זו ע"י שכתב בה כדקציר ורמי בערסיה וכל לשון שכיב מרע נתן בה כח שכיב מרע כדמפרש לקמיה [קנג.] וע"י קנין שכתוב בה שאינו לריך בלוואת שכיב מרע אלא במתנת בריא נתן לו כח מתנת בריא שאם עמד אינו חוזר דכיון דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ולענין מיקנא לאחר מיתה לא לריך קנין הלכך לייפות כחו של מקבל מתנה הקנה בקנין כדי שלא יוכל לחזור בו אפילו אם יעמוד מחליו: שאם אמר הלואחו לפלוני. בואת המתנה אם נתן לו הלואה שחייב לו איש אחר אע"ג דליכא מעמד שלשתן קנה דקיימא לן [בגיטין] (דף יג.) מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה לא שנא מלוה ולא שנא פקדון והכא קני בלוואת שכיב מרע ואע"ג דליכא במעמד שלשתן: לא ידענא מאי אידון בה. דלמא לא קנה כלל אפילו אם מת דכיון דהוה קני באמירה בעלמא בלוואת שכיב מרע הואיל וליכא שיור נכסים למה לי תו לאקנויי בסודר הלכך איכא למימר מיהדר הדר ועקר ממנה כח מתנת שכיב מרע ואינו רוצה שיקנה באמירה בעלמא אלא בקנין סודר ומה הוא מקנה לו בהאי קנין מתנת שכיב מרע הוא מקנה לו דהיינו לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה אלא אם כן י' הקנה לו מחיים א"נ אין הקנין כתוב בשטר וגם השטר לא נכתב כלל אלא שלוה ונתן מחיים כל נכסיו בלוואת שכיב מרע ומקנה בסודר אין קנין תופס שלא נתכוין להקנות אלא לאחר מיתה דמיד כשמת נפלו נכסים קמי יורשין ותו לא חיילא מתנתו: אין כוסבין ונוסנין. לאחר שמת שמא לא גמר להקנות לו בעל פה אלא עד שיכתוב השטר ושטר שנכתב לאחר מיתה לאו כלום הוא דלענין שטר לא אמור רבנן דברי שכיב

ייפוי כח אלא יש לנו לומר שלא גמר להקנותו אלא בשטר כו' מרע ככתובין וכמסורין דמו אלא לענין מתנת ממון דאי אמר תנו נותנין אף לאחר מיחה: הלכשא כוחבין ונותנין. דלייפות כחו של מקבל מתנה לוה לכתוב: קשיא דרב אדרב קשיא דשמואל אדשמואל. דלעיל אמר רב בתר אומדנא דייפוי כחו של מקבל מתנה אזלינן ושמואל אמר אין שטר לאחר מיתה והכא קאמרי איפכא: הא דקנו מיניה. כדאמרן שכתוב בה קנין וה"ה לקנין בלא כתיבה וכיון דאקני בקנין לייפות כתו הוא דעבד: **במייפה את כתו**. כדלקתן [ע"ב] וקנינא מיניה מוסיף על מתנה דא ייתור לשון לייפות כתו הוא וה"נ בצוואתו שאמר כתבו ותנו פירש שיכתבו בשטר ההוא ייפוי כת דקנין דמוסיף על מתנתא: בברים הכוחב נכסיו לבנו לאחר מותו. דדעתו לאהנויי גוף החרחע מהיום ופירות לאחר מיתה. אבל זה איו דעתו ליתו בחייו כלום. וכיוו

מסנם שכיב מרע שכסוב בה קנין בי רב אמרי ארכביה כו'. על דאין נראה לומר דקמשמע לן ברישא דאין מעמד שלשתן מועיל בשטר אם 🕫 (לא תימא דתנו במתני׳ היינו כתבו וכי) האי גוונא שלא בא השטר לעולם לאי מהני מעמד שלשתן ועל כרחך לריכין אנו לומר הא כדאיתא והא כדאיתא רישא המ"ל דאין גט לאחר מיתה וסיפה קת"ל דין של מעמד שלשתן

בממון ואע"ג דדייק התם בגמרא

דסיפה איירי בבריה דומיה דרישה

אלמא משמע שיש לנו לדמות אהדדי

היינו טעמא בבריא דבעי לאוקומא

בחד גוונא דאיירי בחד גברא אבל

אינם דומות לגמרי אהדדי "והגה"הו

ועוד י"ל דמלי לאוקומא רישא דגט

שחרור במעמד שלשתן כיון דאוקי

מתניתין בהכי ואשמועינן ברישא

דאע"ג דאמר תנו גט לאשתי במעמד

שלשתן שאשתו רוצה בכך וכן העבד א

לא קנו בכך אפילו אם תמלי לומר

שלענין זכות נייר השטר הוי ממון

ואהני ליה מעמד שלשתן לענין

שכתוב בתוכו לא מהני ואע"ג דתן

. כזכי דמי^ב הכא לא יזכה בו העבד

דאיכא לאוקמא דמיירי שאינו באותה

שעה ברשות הנפקד ואנן בעינן

מיד ליד א"נ שאין הנפקד רונה

לזכות לעבד וזוכה בעל כרחו במעמד

שלשתן במתנה אבל לא בגט שחרור

כדפרישנא לעיל בהמוכר את הספינה

(דף עו.) שמועיל מעמד שלשתן

בעל כרחו של נפקד ב מיהו אין

נראה להעמיד רישא בפלוגתא

דאמוראי דאיכא דמוקי לה במעמד

שלשתן ואיכא דמוקי לה בכתבו ותנו

אלא ודאי בסיפא הוא דפליגי ולא

הוי סיפא דומיא דרישא מכל וכל

כדפרישית לעיל™ ולא גרסי׳ נמי בהך

סיפא זה דאפילו בסתם מנה מיירי

מתניתין כדאיתא בפ"ק דגיטין (דף

הגהות הב"ח (ħ) רשב"ם ד״ה מתנת ש״מוכו' בין כתב בשטר קנין. נ״ב . בדמנו . אע"פ דמיירי ויניה מ"מ לא מפליג ביו כתב ד"ה מתנת וכו' אלא שהקנה לו נמי אמרינן: (ג) בא"ד וכגון שאמר וקנינא כר׳ דבסמוך לא משמע וכר׳ דדוחק גדול וכר׳ על מתנתא דא למשמע:

עין משפמ

גר מצוה קמו א ב מיי פ״ח מהל׳

זכייה ומתנה הלכה יוד יא סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ רנ סעיף ט וסעיף

מוסף תוספות

א. ומיירי שהגט כבר בעין. מוס' גיטין יג. ב. [ו]למה לי מעמד שלשתן. רמב״ן גיטין יג: ג. דאי לא הני אלא בפקדון קנה, למה הוצרכו לתקן מעמד ג' יאמר לו .. זכי. תוס' גיטין יג: T. ומיירי רישא לכולהו ו. ומייוי וישא לכן בכתבו ותנו אפי׳ ל דמוקי לה בבריא שייך מעמד שלשתן. תוס׳ ניטיו יג. ה. ודואמאי לא אותבינן מינה בגמ'. רמנ"ן. אותבינן מינה בגמ'. רמנ"ן. 1. אבל כתב הרב מורי ז"ל דלרבותא נקטיה, כלומר, לא מבעיא קנין לבדו בלא שטר דלא קנה דהא כל שלא חל הקנין לקנות מעכשיו אינו קונה לאחר זמן וכדאמרינן בנדרים וכו', אלא אפי' קנו מידו וכתבו לו את השטר דאילו בבריא כה"ג קני כל יה אילו בבריא כוז ג קני כל שהשטר קיים וכו', אפ״ה כאן אינו קונה דשמא לא גומר להקנותו אלא בשטר ואין שטר קונה לאחר מיתה. רענ״ל, ז. אבל אם כתב כל נכסיו וקנו מידו ולא נכתב הקנין בתוך השטר לא הוי לרב כמתנת בריא ואם עמד חוזר ואם מת קנה כדין מתנת שכיב מרע. מוס' כתובות נה:

רבינו נרשום באומר תנו מנה לפלוני ומת

יתנו לאחר מיתה אע״ג דלא קני. וההוא מעשה באמז של חכמים את דבריה במחלק את נכסיו שאמר לפלוני כך . ולפלוני כד וכד. ומשום הכי ודאי לא בעי קנין דלא שייר כלום וכדאמר לעיל אם כמחלק אם מת קנו כולם. אבל אם עמד ולא קנו אע"ג דשייר חוזר. והלכך מתנת שכיב מרע שנתן מקצת נכסיו ומקצת שייר בעי מיכתבינהו! במתנה דמתנת בריא בלא קניז דמי וחוזר שכתוב בו קנין כו׳. קרקע זו נתן לפלו׳ קנין כו׳. קרקע זו נתן לפלו׳ ולפלו׳ והקנה לו. ארכביה אתרי ריכשי. כלומר כוחות וחזוקין מחזקינן ליה: שאם אינו חוזר. הואיל עמד שכתוב בו קנין: שאם אמר שכתוב בו קנין: שאם אמר הלואתי לפלו' וכתבו קנין אע"ג דלא הוה במעמד שלשתן קנה. אבל בבריא . מעמד . בעינז בע כן כוכבוו טי, טוון. ושמואל אמר לא ידענ׳ היכי ישמואל אמו לא ידער חיבו אידון בה. הואיל שכתב בו קנין דשמא לא גמר להקנותו אלא באותו שטר

שטר שטרוב בו קנין ואין שטר **בידְוּעַ** כר: משום רבינו. זה רב: ואין שטר לאחר מיתה ורב אמר לעיל ארכביה אתרי ריכשי. דרב אדרב לא קשיא הא דקנו מיניה משום

א) אולי צ"ל ואם לא הנו מיניה מצי יורשין לירחינהו ולהחזיק במתנה דכמתנת בריא וכו".